

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فایل نوشتاری دوره مقدماتی احکام امر به معروف و نهی از منکر

" احکام فراموش شده " استاد علی تقوی

جلسه سوم: تبیین شرط اول از چهار شرط وجوب امر به معروف و نهی از منکر (علم به معروف و منکر)

در جلسه قبل گفتیم که یاد گرفتن واجبات هم واجب است.

امام خمینی در تحریر الوسیله، جلد ۲، صفحه ۲۹۳، مسئله ۸ گفته اند که:

یاد گرفتن شرایط امر به معروف و نهی از منکر و موارد وجوب و عدم وجوب آن و جواز و عدم جواز آن، واجب است. تا مکلف در امر و نهی خود به منکر نیافتد.

مقام معظم رهبری در بیاناتشان در سال ۷۱ فرمودند که:

مسئله امر به معروف و نهی از منکر مثل مسئله نماز یادگرفتنی است، باید بروید یاد بگیرید. مسئله دارد که کجا و چگونه باید امر به معروف و نهی از منکر کرد.

در این جلسه می خواهیم شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر را بررسی کنیم.
شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر، چهارتا هست:

(۲) احتمال تاثیر

(۱) علم به معروف و منکر

(۴) تذکر ما ضرر و خطر خیلی زیادی نداشته باشد

(۳) استمرار گناه (و یا حتی قصد انجام گناه را داشتن)

*معذور بودن یا نبودن گناهکار را هم بعضی از مراجع گفته اند.

خود "شرایط وجوب" یعنی چی؟

شرایط وجوب یعنی اینکه اگر این چهار شرط هم زمان برقرار بود، وجوب اون واجب بوجود میاد، یعنی امر و نهی و تذکر دادن واجب می شود.

مثل استطاعت حج، وقتی کسی مستطیع نیست برای حج، حج رفتن برای این شخص واجب نیست ولی به محض اینکه مستطیع شد، واجب است که به حج برود و اگر نرود گناه مرتکب شده و ترک واجب کرده است، ترک فروع دین کرده است.

همه مراجع می فرمایند که:

اگر کسی عمدا امر به معروف و نهی از منکر را ترک کند و انکار کند، کافر است.

مثل کسی که عمدا نماز ترک کند

اولین شرط وجوب امر به معروف و نهی از منکر، علم به معروف و منکر است.

یعنی بدانیم کاری که اون شخص داره انجام میده، حرام و گناه است

و یا اون کاری رو که ترک کرده معروف و واجب بوده است.

به یک بیان دیگر می شود گفت: مطمئن بودن از گناه

نکته: علم چه کسی به معروف و منکر؟

علم ما به عنوان آمر و ناهی ملاک هست یا علم اون شخصی که داره گناه میکنه ؟

جواب: علم آمر و ناهی مهم هست

که بنده وقتی می خواهیم امر و نهی بکنیم بدانیم که

این کاری که داره انجام میده منکر است

و یا این کاری که ترک کرده معروف است.

اینکه اون فرد می داند که این کارش گناه هست یا نه، اون یک بحث دیگری است که شرط انجام امر به معروف و نهی از منکر نیست.

ما یک سری از احکام دین را بلد نیستیم

مثلا نمی دونیم که ارث و میراث را چطوری باید تقسیم کرد

یا مثلا احکام دفن میت را نمی دانیم

حالا می بینیم یک نفر دارد مرده ای را دفن میکند،

چون ما نمی دونیم و مطمئن نیستیم که درست داره اون کار رو انجام میده یا نه،

وظیفه نداریم تذکر بدیم

تجسس هم لازم نیست

حتی اگر **احتمال** هم می دهیم که یک کاری ممکن است گناه باشد،

نباید برویم و نهی کنیم.

فقط در صورتی که **یقین** داریم اون کار گناه است **باید نهی از منکر کنیم.**

مثالی دیگر برای روشن تر شدن شرط اول:

خانم و آقای را تصور کنید که دارند در خیابان دست در دست هم قدم می زنند، ما داریم

از کنارشان رد می شویم و ما نمی دانیم که این خانم و آقا به هم محرم هستن و یا نامحرم

هستن، آیا باید بریم دخالت کنیم و تذکر بدیم؟

نخیر، شاید محرم باشند، ما که علم نداریم با هم بودن این دو نفر منکر هست یا نه

اصل هم بر برائت هست، می گوییم انشاءالله که محرم هستند

حالا یکی میاد میگه که من حتمال میدم که این ها نامحرم هستند،

نخیر؛ احتمال، وجوب نمی آورد، باید مطمئن باشید.

نکته دیگری که باید در مورد شرط اول مورد توجه قرار گیرد این هست که

بعضیا میگویند، ما باید اول به همه معروف ها و به همه منکر ها علم پیدا کنیم و بعدا امر به

معروف و نهی از منکر انجام بدیم!

آخه کی گفته که باید به همه معروف ها و منکرها علم داشته باشیم؟

* ما می دونیم که دروغ حرامه، چرا وقتی دروغ می بینیم نهی نمی کنیم؟

* می دونیم نماز واجبه، چرا با کسی که عمدا نماز رو ترک میکنه صحبت نمی کنیم؟ ما

نسبت به این فرد مسئولیت داریم.

* یک کسی داره غیبت می کنه،

* داره چشم چرانی می کنه،

* داره دزدی می کنه،

ما می دونیم که این کارها حرام هستند، باید نهی کنیم

پس به این نکته توجه کنیم که علم به همه معروفات و منکرات شرط نیست.

برگرفته از بیانات استاد علی تقوی (مدرس برجسته حوزه و دانشگاه)

کاری از مرکز تخصصی آموزش و احیای واجب فراموش شده

سایت آمرین: www.Aamerin.ir

آدرس کانال در پیام رسان های داخلی: @aamerin_ir

صفحه اینستاگرام: aamerin_ir

کانال آپارات: aamerin

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فایل نوشتاری دوره مقدماتی احکام امر به معروف و نهی از منکر

" احکام فراموش شده " استاد علی تقوی

جلسه چهارم: تبیین شرط دوم از چهار شرط وجوب امر به معروف و نهی از منکر (قصد انجام گناه)

شرط وجوب، اون چیزی هست که اگر برقرار بود اون فعل واجب می شود و

امر و نهی واجب می شود.

اما شرط وجوب، واجب التحصیل نیست.

کسی که برای رفتن به حج استطاعت نداشته، لازم و واجب نیست که بره دنبال کسب استطاعت و

بعدش بره حج

اگر استطاعت مهیا شد و آمد، واجب الحج می شود

شرایط چهارگانه وجوب امر به معروف و نهی از منکر هم همین طور هست

برای شرط اول وجوب که علم به معروف و منکر هست،

لازم نیست که ما برویم و علم را تحصیل کنیم

سوال:

بعضیا میکن ما اول بریم و علم پیدا کنیم و از چند نفر بپرسیم و ببینیم این کاری که فلانی داره انجام میده درسته یا غلطه، بعد بریم نهی کنیم؟

جواب:

نه، وقتی نمی دونیم، تذکر هم نمیدیم

البته

بعضی مراجع مثل آیت الله سیستانی فرمود اند که البته

گاهی برای امر به معروف و نهی از منکر کردن،

یاد گرفتن و شناختن معروف و منکر،

از باب "مقدمه واجب"، "واجب" است.

موضوع این جلسه: شرط استمرار گناه هست

یا اصرار بر گناه

یا عدم یقین به ترک گناه

استمرار گناه هم یکی از شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر هست

یعنی اگر کسی گناه را ترک کرد، شما هم دیگه نباید بهش تذکر بدید

مثلا کسی پارسال یه گناهی انجام می داده یا تا دیروز یه گناهی انجام می داده

ولی الآن دیگه نمی خواد این گناه رو انجام بده،

حالا یا توبه کرده و یا دیگه این گناه رو ترک کرده

دیگه غیبت نمی کنه، دیگه چشم چرونی نمی کنه،

دیگه حجابش رو رعایت می کنه، دیگه نماز می خونه

پس دیگه بهش تذکر نمی دیم.

امر به معروف و نهی از منکر، مال گناه گذشته نیست!

"مال گناه حال و آینده است"

استمرار گناه یعنی اینکه

الآن این آدم داره گناه می کنه،

پس باید بهش تذکر بدیم.

یا اینکه

می دونید قصد داره که گناه کنه و الآن داره مقدماتش رو فراهم می کنه،

پس باید بهش تذکر بدیم.

یک برداشت غلطی که از این شرط وجوب می شود این هست که

سوال:

بعضیا میگن استمرار گناه یعنی اینکه

اگر ما امروز یک گناهی را دیدیم، باید بریم فردا هم ببایم، اگه فردا هم این گناه رو دیدیم، دو

دفعه، سه دفعه شد و دیدی داره گناه می کنه، اون موقع تذکر بدیم

جواب:

مراجع تقلید گفتند همین که فرد قصد ارتکاب گناه رو داره یا مشغول گناه هست، باید تذکر داد و

استمرار گناه به معنی تکرار اون گناه در طولانی مدت نیست

چون در رساله آقای مکارم، شرط استمرار گناه قید نشده، عزیزان از دفتر ایشان استفتاء کردند

که چرا این شرط در رساله شما نیامده؟

ایشون فرمودند که:

در همون شرط اول که گفتیم علم به معروف و منکر و اونجا گفتیم که شخص مشغول انجام حرامی

است، خود این یعنی استمرار گناه.

حضرت آقای مکارم می فرمایند: کسی که می خواهد امر و نهی کند باید یقین داشته باشد که طرف مقابل مشغول انجام حرام یا ترک واجبی است.

آیت الله بهجت فرمودند که:

در صورتی که انسان "بداند" که شخص از گناهِش توبه کرده

(نه اینکه احتمال بدیم که توبه کرده)

یا نشانه هایی بر پشیمانی او دلالت کند

(مثلا آلات قمارش رو ریخت دور)

اینجا دیگر نهی از منکر واجب نیست.

حضرات آیات عظام فاضل لنکرانی، حاج آقا مجتبی تهرانی و آیت الله نوری همدانی،

تعریف شرط استمرار گناه رو اینطور گفته اند که:

آمر به معروف و ناهی از منکر بداند که شخص معصیت خود را تکرار می کند

پس اگر بداند یا گمان کند که یا احتمال "صحیح" بدهد که تکرار نمی کند، واجب نیست.

حضرت آیت الله وحید هم با یک املا و متن دیگری این شرط را فرمودند که:

یک شرط امر به معروف و نهی از منکر این است که

تارک معروف و فاعل منکر از کارش منصرف نشده باشد

ولی اگر منصرف شده و یا احتمال انصراف دارید، دیگه تذکر دادن واجب نیست.

در اینجا هم منظور از احتمال، **احتمال عقلایی** هست

نه اینکه بشینیم و دست روی دست بذاریم و بگیم احتمال داره که دیگه انجام نده.

احتمال عقلایی یعنی اینکه

بینه و نشانه و دلیل و شاهی داریم

که نشون میده اون فرد

دیگه قصد ارتکاب گناه رو نداره.

برگرفته از بیانات استاد علی تقوی (مدرس برجسته حوزه و دانشگاه)

کاری از مرکز تخصصی آموزش و احیای واجب فراموش شده

سایت آمرین: www.Aamerin.ir

آدرس کانال در پیام رسان های داخلی: @aamerin_ir

صفحه اینستاگرام: aamerin_ir

کانال آپارات: aamerin

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فایل نوشتاری دوره مقدماتی احکام امر به معروف و نهی از منکر

" احکام فراموش شده " استاد علی تقوی

جلسه پنجم: تبیین شرط سوم از چهار شرط وجوب امر به معروف و نهی از منکر (احتمال تاثیر)

شبهه ای که برای بسیاری از مومنین پیش میاد این هست که میگن

ما تذکر می دیم ولی اثر نداره!

ما می گیم ولی تاثیر نداره، پس دیگه نمی گیم!

کی گفته وقتی شما تذکر می دید باید همون لحظه اثر داشته باشه؟

کی گفته که باید این آدم همون موقع متحول و اصلاح و دگرگون بشه

تا شما بفهمید که اثر داره؟

اولا که هیچ مرجع تقلیدی نفرموده که "اثر" یا "تاثیر" شرط وجوب است.

همه مراجع فرمودند "احتمال تاثیر" شرط وجوب است.

احتمال یعنی چی؟ احتمال عقلایی یعنی چی؟

یعنی مثلا من ۹۵٪ احتمال میدم که اگر به این آدم تذکر بدم، اصلاح نمیشه،

هیچ تأثیری هم براش نداره!

ولی ۵٪ هم احتمال می دم حالا شایدم بگه باشه

شاید هیچی هم نگه ولی یکمی گناهی رو کم کنه

همینا وجوب میاره

بعضیا انتظار دارن که تا به یکی تذکر میدن،

اون آدم یک دفعه متحول بشه،

بگه چشم، راست گفتی، استغفرالله، من متحول شدم

به قول خودمون، میو میو عوض مشه، دیجیمون ها عوض میشن، تو نسل قدیم باربابا

انتظار دارن این آدم یک دفعه متحول بشه

نه آقا! این آدم ده سال طول کشیده تا به این گناه دچار شده،

یک پروسه زمانی طول کشیده،

شیطان قدم به قدم میاد جلو،

بعد شما انتظار دارید که با یک تذکر شما درست بشه

و می گید چون درست نشد دیگه تذکر نمی دم،

این حرف غلطی هست.

بعضی از مراجع بزرگوار تقلید در رساله هاشون انواع و اقسام تاثیر رو ذکر فرمودند،

بعضی ها هم اقسامش رو ذکر نکردن که ما در استفتائاتی که از شون جمع آوری کردیم داریم.

"احتمال تاثیر" اقسامی دارد:

۱- ممکنه حرف شما الان هیچ تاثیری نداشته باشه

ولی در آینده شاید اثر بذاره!

۲- ممکنه حرف شما در این شخص اثر نذاره،

ولی فرد دیگری هم می شنوه یا بعدا خبردار میشه که کسی به فلانی همچین امر و نهی ای کرده و **در دیگری ممکنه اثر بذاره** و گنااهش رو ترک کنه.

۳- ممکنه با تذکر ما **گناه** از بین نره ولی **کم بشه**

مثلا با تذکر دادن ما موسیقی حرام رو خاموش نمی کنه و فقط کمش می کنه
این خانم بدحجاب با تذکر ما یک دفعه چادری و با حجاب کامل نمیشه ولی یه ذره و یک
مقدار کمی حجابش رو درست می کنه

آدمی که روزی دو پاکت سیگار می کشیده با تذکر ما که آقا سیگار نکش،
یک دفعه که سیگار رو نمی ذاره کنار، ممکنه روزی یک نخ کمتر بکشه،
همین احتمال تاثیر ه.

پس "تضعیف گناه" هم احتمال تاثیر ه، اینا وجوب میاره ها!

یعنی با همین احتمال، امر به معروف و نهی از منکر واجب میشه

۴- حتی ممکن است تذکر شما گناه رو به تاخیر بندازه!

مثلا من یقین دارم که تذکر بدم یا ندم این می خواد اون آدم رو بکشه،
می دونم که می کشه، آدم واجب القتل هم نیست که می خواد بکشتش،
فقط احتمال می دم که شاید با این تذکر من ده دقیقه دیرتر این آدم رو بکشه،
به روز دیرتر این گناه رو انجام بده

همین که احتمال بدید شاید گناه رو به تاخیر بیاندازید، همین وجوب میاره

۵- گاهی هست که تذکر دادن شما گناه رو حذف نمی کنه،

فقط باعث میشه که این گناه از انظار عمومی و از ملاء عام و جلوی دید مردم به خفا برود

مثلا چند نفر نشستن توی پارک و دارن قمار بازی می کنن،
می دونم که اگر بهشون تذکر بدم اینا یک دفعه متحول نمی شن
فقط شاید دفعه دیگه (در آینده) وقتی بخوان قمار بازی کنن برن توی خونشون بازی
کنن، همین هم احتمال تاثیر ه!

۶- ممکنه تذكري كه شما ميديد همون موقع اثر نداشته باشه

اما اگر ديگران هم تذكر بدهند،

با كمك تذكرات سايرين به احتمال تأثير برسه،

باز هم وجوب مياره!

در رساله ها و تحرير الوسيله امام هم آمده كه

اگر يك عده اي تذكر دادند و موثر نبود،

اما احتمال ميدهند كه اگر مثلاً بيست نفر ديگه تذكر بدهند اثر ميكنه

و يا اگر فلان شخص خاص بياد و تذكر بده اثر ميكنه،

واجب است كه اونا هم تذكر بدهند.

مراجع مي فرمايند كه وجه ديگر احتمال تأثير :

همين است كه طرف بفهمه **كه خيلي آزاد نيست**

كه در شهرش يا مجلس هر كاري كه دلش مي خواد بكنه،

خود همين احتمال تأثير هست.

فقط بفهمه كه كساني هستند كه از كار او ناراحت هستن

مراجع می فرمایند که وجه دیگر احتمال تاثیر :

همین که طرف دیگه با خیال راحت گناه نمی کنه

حداقل میگه، ای بابا الآن بخوام فلان کار رو انجام بدم همه تذکر میدن

اصلا همین که شما شریک گناه اون فرد نمی شید، برای خود شما احتمال تاثیر هست

سکوت، نشانه رضایت هست و وقتی تذکری به گناهکار نمی دیم

هم در گناهی شریک میشیم

و هم گناه ترک امر به معروف و نهی از منکر را هم بر ایمان می نویسند.

آش نخورده و دهن سوخته،

برای ما دو برابر می نویسند

بعضیا میگن که آقا ما یقین داریم اگر تذکر بدیم

نه در آینده اثر میداره،

نه گناهی کم میشه،

نه گناه رو به خفا می بره،

نه گناه رو به تاخیر می ندازه،

نه در دیگران که می شنون اثر میداره،

نه اینکه باعث میشه دیگه با خیال راحت گناه نکنه

اصلا این مردم سنگ هستن و هیچ اثری بر اشون نداره!

باشه، حداقل باید امر به معروف و نهی از منکر بکنی که شما شریک گناه او نباشید.

پس همیشه گفت "احتمال تاثیر" یک مفهومی هست که تقریباً همه جا هست.

بالاخره من که تذکر بدم ممکنه

یا گناهی به تاخیر بیفته

یا یک ذره گناهی کم بشه

یا در آینده اثر بکنه

یا در دیگران اثر بکنه

این ها همه احتمال اثره و وجوب میاره!

مقام معظم رهبری می فرمایند که:

کمترین فایده امر به معروف و نهی از منکر این است که

گناه در ذهن مردم همچنان گناه بماند.

گناه کم کم عادی میشه، قبضش می ریزه و بعداً ارزش میشه

همین که گناه در ذهن مردم گناه بمونه،

این خودش اثره امر به معروف و نهی از منکره

همین که جلوی عادی سازی گناه گرفته بشه

این ها همه وجوه احتمال تاثیره

مقام معظم رهبری می فرمایند که:

برخی گفته اند که باید احتمال تاثیر وجود داشته باشد،

من می گویم که احتمال تاثیر همه جا قطعیست

مگر نزد سلاطین و حکومت های قلدر

ولی برای مردم حرف اثر دارد

برگرفته از بیانات استاد علی تقوی (مدرس برجسته حوزه و دانشگاه)

کاری از مرکز تخصصی آموزش و احیای واجب فراموش شده

www.Aamerin.ir

سایت آمرین:

@aamerin_ir

آدرس کانال در پیام رسان های داخلی:

aamerin_ir

صفحه اینستاگرام:

aamerin

کانال آپارات: